

STICHTING

BEHOUD **TOMBE VAN NELLESTEIJN**

BELVEDÈRE
MAUSOLEUM
LANDSCHAPSPARK

RIJKSMONUMENT
IN LEERSUM

VOORWOORD

Cornelis Jan van Nellesteijn (1759-1832)

Johan David Zocher (1791-1870)

De **Tombe van Nellesteijn** is in zijn soort een uniek neoclassicistisch bouwwerk op het hoogste punt van de Donderberg in Leersum en een iconisch element van de Stichtse Lustwarande. Onder de uitzichttoren bevindt zich de grafkelder van de familie Van Nellesteijn.

De Tombe is in 1818 gebouwd volgens het ontwerp van de befaamde architect en landschapsarchitect J.D. Zocher jr. in opdracht van C.J. van Nellesteijn, de toenmalige eigenaar en bewoner van ridderhofstad Broekhuizen.

In 1822 vond de eerste bijzetting plaats, in 1917 werd het twaalfde en laatste familielid bijgezet, daarna werd de grafkelder dichtgemetseld.

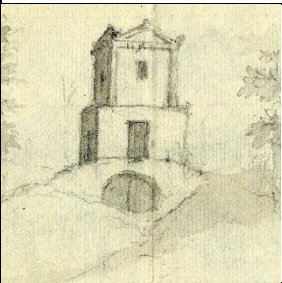
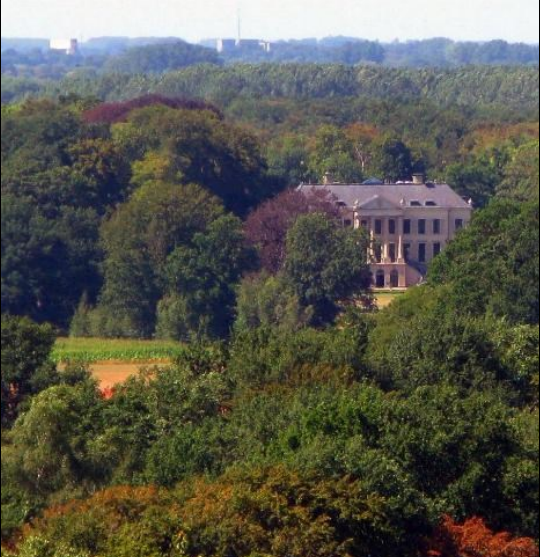
In 1907 is de Tombe samen met circa 20 ha bospercelen geschonken aan de toenmalige gemeente Leersum onder voorwaarde dat de Tombe in stand zou worden gehouden.

De Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn is opgericht in 2020, in een tijd waarin de gemeente Utrechtse Heuvelrug zeer beperkte financiële middelen heeft om monumenten te renoveren en te onderhouden.

De acroteria op de vier hoeken worden gevormd door gevleugelde zandlopers, symbool voor de vluchtigheid van het leven.

	De Tombe van Nellesteijn maakt als zelfstandig rijksmonument deel uit van de als complex beschermde historische buitenplaats Broekhuizen	
	De Tombe is van belang vanwege de ouderdom, vanwege de gaaf bewaarde architectonische vormgeving, vanwege de functie als mausoleum en uitzichttoren en vanwege de bijzondere plaats die de Tombe inneemt in de parkaanleg van landgoed Broekhuizen. Oorspronkelijk was er vanaf Broekhuizen een uitzicht op de graftombe van de familie op de Donderberg ten noordoosten van het huis. Ondanks een notarieel vastgelegd servituut van uitzicht, waarin is bepaald dat de gemeente het vrije uitzicht op deze Tombe 'van den voet tot den top', zowel vanaf Broekhuizen als vanaf de nabij gelegen boerderij Schevichoven, zou waarborgen, is het uitzicht in de loop der jaren grotendeels dichtgegroeid.	
<i>Oudste afbeelding van de Tombe, 1822. Coll. Het Utrechts Archief.</i>		<i>Kasteel Broekhuizen, vanaf de Tombe</i> <i>De Tombe is ingeschreven in het Rijksmonumentenregister met nummer 527922 en is onderdeel van complex 522862 (buitenplaats Broekhuizen).</i>

DE STICHTING

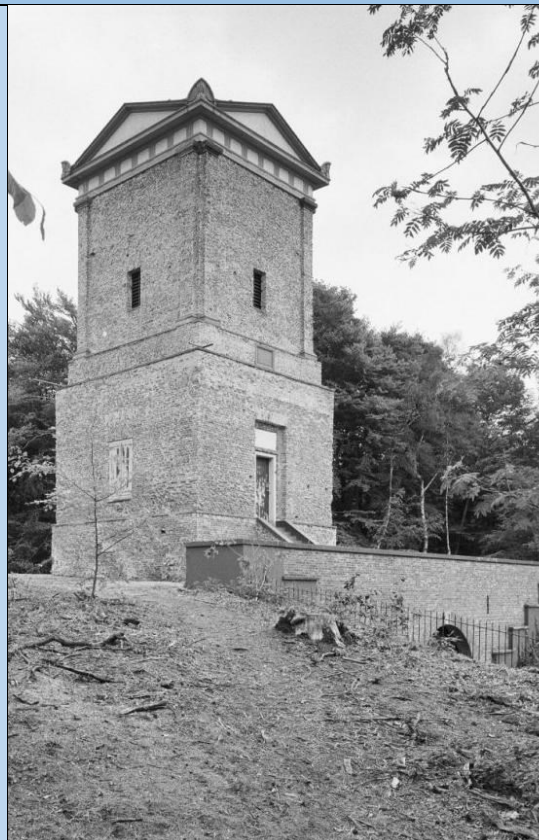

De **Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn** is opgericht op 2 juli 2020.

Aanleiding voor de oprichting is de behoefte aan noodzakelijk onderhoud aan het monument. Schilderwerk aan de houten delen vraagt aandacht en door zoutuittreding uit de muren is het pleisterwerk in slechte staat.

De Stichting ondersteunt de gemeente Utrechtse Heuvelrug, eigenaar van de Tombe, bij het onderhoud en herstel door middel van fondsenwerving en biedt ondersteuning bij de voorbereiding van restauratieplannen.

Het monument is onderdeel van de parkaanleg van het landgoed Broekhuizen in Leersum. De aandacht van de Stichting beperkt zich daarom niet tot het onderhoud aan de toren en grafkelder, maar richt zich ook op het behoud en herstel van de historische verbinding met kasteel Broekhuizen.

*Restauratie in 1996:
de toren grotendeels ontleisterd.
Foto: RCE.*

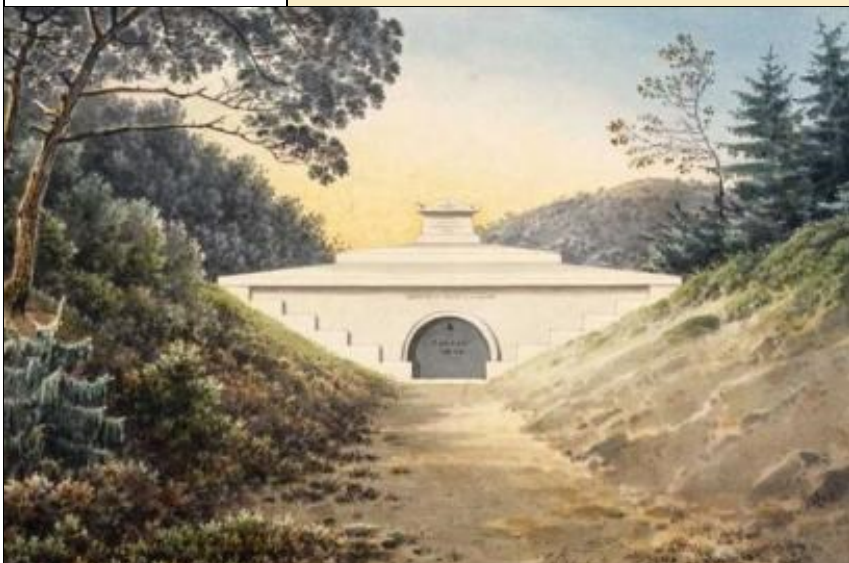

*Herstelwerkzaamheden in 2007.
Foto's: Cees Keur*

DOELSTELLINGEN VAN DE STICHTING

De Stichting heeft de volgende doelstellingen:

1. het verwerven van fondsen voor het behoud en herstel van het rijksmonument Tombe van Nellesteijn te Leersum en het omringende gebied, waaronder ook begrepen wordt de historische verbinding en de zichtas met kasteel Broekhuizen te Leersum, onder andere door het aanvragen en realiseren van fondsen bij instanties die hiervoor in aanmerking komen;
2. het ontwikkelen van activiteiten en projecten met het oog op de doelstelling zoals verwoord onder 1. en na realisatie van de doelstelling onder 1. het relevant houden en bevorderen van het onderhoud van het rijksmonument Tombe van Nellesteijn te Leersum;
3. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Zocher ontwierp een "natuurlijk" dal als voorterrein van de graftombe. Presentatietekening uit de collectie van Het Nieuwe Instituut.

ACTIVITEITEN

Teneinde deze doelstellingen te effectueren bestaan de activiteiten van de Stichting uit het verwerven en beheren van gelden om herstel en duurzaam behoud van de Tombe van Nellesteijn te bewerkstelligen, waaronder verwerving van subsidies, sponsorgelden en donaties.

De Stichting vraagt de status van culturele ANBI aan. De Stichting is immers voor meer dan 90% actief op het gebied van erfgoed en monumentenzorg.

Het rijksmonument Tombe van Nellesteijn is middels rondleidingen door

deskundige gidsen en het inrichten van tentoonstellingen over de historie van de Tombe en Leersum voor een breed publiek toegankelijk. Hierbij is er een nauwe samenwerking met basisscholen in Leersum om ook de jeugd in aanraking te brengen met de rijke historie.

We onderhouden contact met de Historische Vereniging Leersum, de Vereniging Dorp en Natuur Amerongen-Leersum en de plaatselijke commissie Open Monumentendag om activiteiten op elkaar af te stemmen.

*Leerlingen van
basisschool
De Schakel,
Monumentendag
2019*

BESTUUR

*De oprichtingsakte werd
verleden op 2 juli 2020*

Het bestuur van de stichting bestaat uit:

- Theo Kralt
voorzitter.
- Dirk van der Meer
secretaris.
- Pieter Smeijer
penningmeester.
- Jacqueline Jonk-den Daas
algemeen bestuurslid.
- Vincent Beijer
algemeen bestuurslid.
- Hugo Prakke
algemeen bestuurslid.

Bestuursleden ontvangen geen vergoeding voor hun activiteiten. De gemeente Utrechtse Heuvelrug stelt om niet vergaderruimte in het Huis der Gemeente in Doorn beschikbaar. In overleg met de gemeente heeft de notaris de kosten voor het opstellen van de oprichtingsakte voor zijn rekening genomen.

Van de Historische Vereniging Leersum heeft de Stichting een startdonatie mogen ontvangen om de eerste onkosten te vergoeden.

BELEID

Algemene werkzaamheden van de Stichting bestaan uit:

- Verwerven van gelden.
- Beheren van de binnengekomen gelden.
- Opstellen van beleidsplan, een financiële verantwoording en een jaarverslag van de activiteiten.
- Uitdragen van het cultuurhistorisch belang van de Tombe.
- (Laten) uitvoeren (door de gemeente Utrechtse Heuvelrug als eigenaar/opdrachtgever) van de werkzaamheden benodigd voor het herstel en behoud van de Tombe van Nellesteijn.
- Actief participeren in alle ontwikkelingen op het grondgebied rondom de Tombe.

TOERISTENBOND VOOR NEDERLAND

De eerste bewegwijzerde wandelroute van Nederland liep langs de Tombe van Nellesteijn (ANWB 1914).

De toren was uitkijkpost van de luchtbescherming in de Tweede Wereldoorlog.

OVERZICHT VAN TOEKOMSTIGE ACTIVITEITEN

De hoofdactiviteiten in de periode 2020-2022 bestaan uit:

- Intensief contact met de gemeente Utrechtse Heuvelrug (eigenaar) over opdrachtverlening voor behoud en onderhoud van de Tombe.
- Verwerving van voldoende gelden (landelijk, regionaal en lokale fondsen) om het behoud en herstel van de Tombe mogelijk te maken.
- Beheren van de gelden.

- Overleg met diverse betrokken partijen:
 - Andere grondbezitters in omgeving van de Tombe (bijvoorbeeld over situatie rond de Broekhuizerlaan), zoals Staatsbosbeheer.
 - Verenigingen (Historische Vereniging Leersum / Dorp en Natuur).
 - Lokale ondernemers in Leersum.
 - Basisscholen in Leersum.
 - Bibliotheek / Tijdlijn van Leersum.
 - Parc Broekhuizen.
 - Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed/ Utrechts Erfgoed.

Vrijwilligers verzorgen op zondagmiddag rondleidingen op de toren.

- Verzorgen van rondleidingen door bewaarde gidsen:
 - Iedere zondagmiddag (bij goed weer).
 - Tijdens Open Monumentendag.
 - Voor scholen.
 - Op verzoek.
- De museale functie meer uitwerken door het inrichten van tentoonstellingen over de historie van de Tombe en de omgeving. Daarbij ook de bekende naam Zocher benutten.

- Creëren van publiciteit over de Tombe:
 - RTV Utrecht (af en toe een uitzending vanaf/vanuit de Tombe).
 - Regio (regionale omroep en nieuwssite)
 - Nieuwsblad de Kaap/AD Facebook (bv. Facebookgroep Leersum Toen & Nu, 2100 leden)
 - Culturele Regio Heuvelrug
 - Regionaal Bureau voor Toerisme
 - Tijdschrift Arte e Cultura (kunst- en cultuurkrant Midden-Nederland)

Artikel over de Tombe in Arte e Cultura, maart 2020

De Tombe van Nellesteijn:

... wat eens de hoogmoed overhoudt

"ACROTERIA VAN GEVLEUGELDE ZANDLOPERS, SYMBOOL VAN DE VLUCHTIGHEID VAN HET LEVEN"

destijds gezien als de grootste dichter van zijn tijd (bekend van De overwintering der Hollanders op Nova Zembla en het volkslied Wien Neêrlands bloed) wijdde in 1846 een gedicht van 164 regels aan de Tombe van Nellesteijn. In De gevels van de huizen beschrijft de dichter hoe hij door een heerlijk landschap wandelt naar Nellesteijns ge-

uit 1886 veepte de vloer aan met "het oude belachelijke geteem, dat in Tollens' Gevels der Huizen al te lezen is. Als al die arme werkgevers zo door zorgen gebukt gingen, zouden zij wel verkopen wat zij hebben en hun goed geven aan de armen en zelf de werkmanskiel aantrekken."

De wijze waarop de Stichting gelden verwerft:

- Benaderen van overheden.
- Aanschrijven van fondsen en sponsors.

VERMOGEN VAN DE STICHTING

De Stichting houdt niet meer vermogen aan dan redelijkerwijs nodig is om haar doelstellingen te bereiken. Na het herstel zijn de eventuele reserves in verhouding met de verwachte kosten van onderhoud en instandhouding van de Tombe.

Jaarlijks wordt de balans, de staat van baten en lasten en een overzicht van de activiteiten gepubliceerd op de website stichtingbehoudtombevannellesteijn.nl.

Bij liquidatie van de Stichting zullen daarbij vrijkomende gelden worden aangewend voor een opvolgende organisatie in de vorm van een stichting of vereniging met ANBI-status, die de instandhouding van de Tombe behartigt.

Indien dit niet aan de orde is, dan zullen de vrijkomende gelden worden overgemaakt aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug ten behoeve van het onderhoud van de Tombe.

CONTACT

secretariaat Stichting Behoud Tombe van Nellesteijn

Burgemeester van den Boschlaan 33, 3956 DB Leersum

secretaris@stichtingbehoudtombevannellesteijn.nl

KVK 78484650 RSIN 861420731

bezoekadres Tombe:

Burgemeester van den Boschlaan 54, Leersum (geen postadres)

Deze versie van het Beleidsplan 2020-2022
is vastgesteld op 24 juli 2020.

De graftombe in 1829. Gravure van M. Mourot.